

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. VI. Summa D. Thomæ Doctrinæ commendatio, quòd tantum ipsi
tributum sit, ut Divum illud Christi Domini habeat testimonium: Bene
scripsisiti de me Thoma. Clemens VIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

Secundo
conci.
cap. 2.

statu ad modo concionandi, non dubitat D. Thomam cum D. Chrysoftomo componere, & utrumque ante ceteros Concionatori commendare. Hi namque duo Doctores, inquit, sint concionatori præ omnibus familiares, & sodales. Ille namque, D. Thomas, variis & acutis disceptationibus indagando, veri culmen attingit, ut est mos Scholasticorum, & inter omnes, morales conceptus ad pulpitum spectantes melius excitat. Idque etiam poetæa longâ inductione demonstrat. Quid enim de Mysteriis Fidei & Religionis, Vitæ, Passionis, Mortis Christi, quæ proponere populis & explicare necesse sit, quæ in D. Thoma fulsissimè pertractata non reperias? Sed si quis sublimiores conceptus amet, iisque delectetur: quantam eorum materiam prima Pars de divinis Attributis, de Visione, de Trinitate, de Angelis, de Operibus dierum, subministrat? Sed inter ceteras partes Author supra laudatus Primam secundam, ubi D. Thomas luculenter de Vitiis, eorumque causis, effectibus, subjectis, poenitentiæ agit, ut longè utiliore commendat: *Hunc, inquit, librum inter reliquos D. Thoma præ oculos semper habeo.*

Agnoscisigitur [Erudite Lector] nihil plane eorum quæ doctissimum seu Philosophum, seu Theologum, seu Scripturæ Interpretem, seu Ecclesiastem efficere possint, in D. Thoma desiderari. Sed eam plenitudinem multò gratiorem efficit summa varietas, quæ fatigatum interitum animum, tum rerum majestate & obscuritate quas pertractat, tum soliditate & subtilitate argumentorum quæ exerit, accitis undique ex Scriptura, ex Patribus, ex Philosophis, relevat, recreat, & ad proseguenda cetera vegetiorem reddit: Mirum est, inquit Possevinus, *quam ubique doctrinam, solertiam, pietatem, memoriam, eruditionem, à Græcis & Arabibus Philosophis, & Latinis, veteris ac novi Testamenti Interpretibus pietatem spiret; ut certe nemo sit, qui cum D. Thoma ea ubertate & copia contendat: & merito de D. Thoma, quod de magnis Viris D. Hieronymus, dixeris: Intantum Philosophorum doctrinis & sententiis suos libros implevisse; ut nescias, quid in illis prius admirari debeas, an eruditionem sæculi, an cognitionem Scripturarum.*

Gregor.
Nazian.

Sane cum infinitam pene illam rerum multitudinem, in uno D. Thoma intueor, subit in mentem quod de Basilio Magno Theologo Nazianzenus di-

cebat: *Quodnam doctrina genus non est perscrutatus: ita in cunctis est versatus, quemadmodum nemo unquam in uno: ita singula calluit, tanquam cetera ignoraret.* Et demum ita indefesso studio, Sanctorum Patrum, Philosophorum, Poëtarum, omniumque in omni scientiarum genere Scriptorum, sententias consummumque omnem derivavit: ut verissime quidam in ipsum hos Poëtæ cujusdam de Nilo versus retulerit.

*Quod ex omni survio spoliaverit æstus,
Hoc nilo natura refert: totumque per orbem
Collectæ partes annem revocantur in unum*

§. VI.

Summa D. Thoma Doctrina commendatio, quod tantum ipsi tributum sit, ut Divum illud Christi Domini habeat testimonium: Bene scripsisti de me Thoma. Clemens VIII.

Quam magnus dicendi locus patet, si eloquentiæ figuris uti vellem, quas cerè nullum unquam dignus augmentum, aut pari posset, aut postulare videretur. Verum initio monui, me ubique Theologi partes acturum, valere iussis iis ornamentis, quæ etiam si adhibere vellem, nulla rei dignitati & magnitudini paria reperirem. Quare ut suis momentis hanc Divi Thomæ Doctrinæ singularem commendationem, summamque fide expendam; Ex his qui majori diligentia sancti doctoris vitam & res præclare gestas conscripserunt, notari velim; non semel duntaxat, sed ter variisque in locis Divum Thomam, Christi Domini voce, sua scripta probari & commendari audivisse: Primum quidem Parisiis, cum difficilis apud Theologos eâ tempestate quaestio ageretur de speciebus Eucharisticis, & accidentibus, quæ post conversionem substantiæ panis in corpus Christi, sine subjecto subsistunt. Cum enim in varias Theologi sententias irent, nec uni adhererent, quæ omnibus probaretur, & ceteris potior videretur; communibus votis controversia dirimenda ad sanctissimum Doctorem refertur, quem præter eruditionem summo ingenio comparatam, fama erat de rebus difficilioribus divinitus factaque revelatione edoceri. Communi Ecclesiæ bono, & Academiæ paci futuram utilem provinciam suscipit: longa meditatione secum versat Philosophiæ cum Fide con-

cordiam, quidve utriusque principis consentaneum magis in ea re asserendum videretur. Quantum conari potestrem omnem explicat, scriptisque mandat: Sed ne in quaestione gravissima, quod in cæteris solebat, præmitteret, coram Sacratissimo Sacramento in Altari carta reposita, Christum orat, ut si veritatem tanti mysterii attigerit, quæ scriptis grata habeat, cæterisque probari velit: sin minus, non sinat unquam in lucem edi. Cum hanc orationem tota animi contentione emitteret, visus est cubiti altitudine in aëra ferri; auditaque est hæc Christi vox, Bene de ea re scripsisse, quantum Mortali homini concedi potuit: atque hujus miraculi plurimi qui aderant, oculati testes fuerunt; à quibus ea scriptis Divi Thomæ quo plausu, qua gratulatione excepta fuisset, post auditam Christi probantis vocem, magis conijci quam dici potest. Idem aliàs in Italia & urbe Orvietana contigit, cum Officium Sanctissimi Sacramenti iussu Urbani IV. à se editum, antequam Pontifici offerret, in Altari repositisset; tunc enim simul Christi voce probantem audivit. Sed omnium celeberrima commendatio Neapoli contigit, cum tertiam summæ partem deduceret, & quæ unquam in commune Ecclesiæ bonum, fideique defensionem scripserat, Deo coram Sacra Crucifixi Imagine offerret: tunc enim insigne illud miraculum accidit, ut imago Crucifixi vocalis effecta, hanc vocem ederet, *Bene scripsisti de me Thomas, quam ego mercedem accipies?* Cui voci Sanctissimus vir hanc reposuit: *Non aliam, Domine, nisi te ipsum*: atque in hujus miraculi æternum monumentum, Imago Neapoli servatur, collatis à cæteris Pontificibus indulgentiis, sacellum adeuntibus, in quo hæc Imago miraculo celebri aservatur.

Hæc quantum ad historiam veritatem, Quantum verò inde laudis & gloriæ in Sanctum Thomam redundet, quantum eâ Christi commendatione cæteros Theologos superet, quisque facilius intelliget, quam ego dixerim. Rectè Divus Chrysostomus, ut hic referunt Salmanticenses, Dixi Joannis gloriam supra cæteros Prophetas inde repetit, quod à Christo commendari meruerit: *Iam, inquit, incipis dicere causas propter quas amplius erat quàm Propheta Beatus Joannes, qui solum meruit habere laudatorem.* Cur verò Divum Thomam supra cæteros non dixerim, cujus scripta toties Christi Domini voce probata sūt, qui talē

Sal-
mant. in
Orat.
exhorta-
tatur.

meruit habere laudatorem? Non addam quæ expendunt Salmanticenses in ea sigillatim verba, *Bene*: rectè scilicet methodo, summâ perspicuitate, majori veritate, & quantum quis mortalium consequi possit: *Bene* Ecclesiæ, quam scriptis defendit, & cui est cleypci & teli loco. *Bene* Academiis, quas ut fulgentissimum sydus radiis illustrat; *Bene* demum omnibus, quos eum Magistrum audivisse, cæterisque anteposuisse nunquam potuit: *scripsisti de me*, meâ scilicet Divinitate, essentia, Attributis, Personis, Incarnationis mysterio, Sacramentis, Gratiâ, & cæteris, quæ ad Christum seu hominum servatorem seu Ecclesiæ Caput quoquo modo pertinent. Hæc aliæque ejusmodi sciens & volens prætermittit: sed animum præterire non de seo, propius instituto Theologi, quem acturum me promisi; quanta scilicet ex ea Christi voce, Divi Thomæ doctrinæ securitas contingat, & concilietur, ut meritò à Pontifice dictum fuerit, cæterorum Theologorum doctrinam, qui secus sentiunt quam D. Thomas, & una duntaxat, *exceptâ canonicâ*, cæteras, D. Thomæ doctrinam veritate sententiarum longè superare.

Etenim neminem laet, Religionis fideique omnem veritatem, & securitatem earum rerum, quas credendas Ecclesia proponit, ex divino Verbo, divinaque revelatione repetendam esse; unde illud Richardi à sancto Victore specie audax, reipâ verissimum pronunciatum, *Domine, si error est quod credimus, à te decepti sumus*; cum una ratio credendi sit divinum testimonium. Absit ut Divi Thomæ doctrinam æquare, & ullis dotibus parem facere scripturæ velim, cujus singula verba à Spiritu sancto dictata, à scriptoribus canonicis scribarum solum munere fungentibus excepta, purissimum Dei verbum continent. Verum quæ magis infra Scripturam sacram, ad ejus majestatem, & securitatem accedere potest, quæ quæ Christi Domini voce toties probata est; ut nobis, qui hujus tenaces sumus, certa quadam ratione dicere liceat, *Domine si error est quod credimus, à te decepti sumus?* Sed quod errandi periculum subesse potest? enimvero si pressius & verius agamus citra invidiam & adulationem; quis sibi unquam suadeat, eam doctrinam à Christo bene scriptam pronunciarî, quam certò sciret & parte falsam esse, & præcipua bonæ scriptionis dote & laude carere? Atque ut exemplo res fiat ma-

nifestior: si quis de tribus vel quatuor propositionibus iudicium & sententiam à viro sapiente & erudito peteret, quem non lateret è tribus alteram falsam esse; quis dixerit, citra veritatis noxam & grave dispendium, posse iudicio indistincto, & quod eas omnes æquè afficeret, bene scriptas pronounciari? At verò non est existimandum, propositionum multitudinem posse aliud iudicium pati: cum Christus infinito lumine quæcumque scripserat Divus Thomas, majori claritate perciperet, quàm eruditus quisque unam vel alteram assertionem. Atamen unum moneo, non eo sensu hæc omnia accipienda esse, ut idè omnia Divi Thomæ tum principia, tum assertiones, omnino comperta & tantum de fide non tenenda, contendam aut velim. Sanè, ut inquit Philosophus, non omnibus par inesse veritas potest: necesse est plures assertiones vel à principiis remotissimas, vel quæ minimè necessaria consecutione connectuntur, intra probabilitatis terminos contineri. Igitur hæc Christi voce sancti Doctoris scripta probantis effectum est, ut omnibus assertionibus principisque in suo gradu major certitudo vel probabilitas accederet. Audiri possunt, & debent interdum ingenii exercendi gratiâ ceteri Theologi; sed necesse est Angelico Præceptorum palmam concedere ceteros Theologos, qui nec sanctitate, neque miraculis in commendationem ejus doctrinæ editis, unquam contendere possent. Et sanè quid s. Doctoris Discipulis post eam Christi commendationem timendum sit? Rectè D. Hilarius inquit, *Non illudit nos per falsa qui veritas est.* Atque etiam illud Divi Bernardi non immeritò posse assumere mihi videor, cum mundanos homines & pericurarum rerum cupiditatibus implicitos, hoc argumento perstringit; aut mundum decipi, aut Christum errare necesse est, cum omnino opposita sentiant: errare Christum, ipsaque veritas non potest. Ergo mundum decipi & errare necesse est.

Nolim plura subjungere, atque hoc argumentum Divi Thomæ adversarios perstringere, ne injuriam iis fecisse videar, quibus magno ingenio & acumine præditis, suum honorem meritamque laudem negari nolim. Sed boni & æqui consulturos puto, si Divum Thomam ceteris qui in Scholis audiuntur & regnant, eâ laude superiorem omnino dixerim, cui cæteros æquatorem me-

polliceor, cum Deus miraculis, Christus sua voce, eorum scripta probaverit.

s. VII.

Illustriora Summorum Pontificum de Divi Thomæ Encomia.

Summorum Pontificum commendationes, & encomia quibus sanctissimum Præceptorem celebrarunt, tam multa sunt, ut omnia si referre vellem, res esset Lectori tædii plenissima: si præcipua recensere, labor supervacaneus; cum passim ubique legantur, & jam plurima in argumenta capitum recensuerim. Silere tamen omnia nec possum, nec debeo: potissimum, quæ Adversarii reprehendunt, aut negant; vel quæ ob nimiam vetustatem vix ullibi integra reperiuntur; vel quæ adè recentia sunt, ut nullus dubitandi locus reliquus esse possit.

Sedius omnibus hanc observationem præmittendam esse existimo; scilicet Pontifices, cum Divi Thomæ doctrinam *in susceptione comparatam, ab omni errore immunem, certissimam Christianam doctrinæ regulam* pronunciant; non agere oratores suoque genio indulget, adhibitis duntaxat Rhetoricæ ornamentis, nec privato duntaxat studio, neglectaque veritatis cura, suo in sanctissimum Doctorem affectui obtemperare: sed Pontifici, auctoritate, & ut Ecclesiæ Pastores, quibus incumbit doctrinam explicandæ fidei, religioni defendendæ, ciendæ fidelium pietati opportuniorè deligere, & proponere sequendam; quo loco habendus sit Divus Thomas inter ceteros Theologos, decernere.

Etenim neminem latet inter plurima munera, quibus Summi Pontifices implendis student, iisque ut Ecclesiæ Pastores tota qua valent auctoritate utuntur, quæque fideles astringunt; hæc præcipua recenseri: cum aliquem in Divorum numerum albumque referunt; cum festos dies Divis sacros & colendos instituunt; cum demum aliquem in Ecclesiæ Doctorem habendum decernunt: in his enim cum totius Ecclesiæ bono & saluti prospiciant, necesse est Pontifices ut Ecclesiæ Pastores decernere, & imperare suprema qua valent auctoritate in ædificationem Ecclesiæ. Vnde & necesse est ea prono animo à fidelibus excipi, & diplomatibus Pontificiis de ea re scriptis fidem haberi, quam si quis negaret, is certè temeritatis argueretur, cum majorem fidem ea scripta sibi vendicent,

COMMENDATIO

quàm si à Pontifice ut privato Doctore dicerentur, maximumque infra veram definitionem robur habeant; si potissimum ejusmodi sint, ut ad subsellium Ecclesiæ deferri possint; cujusmodi est integritas doctrinæ, de qua nihil dubium quin plenissimum Ecclesiæ jus relictum sit de ea decernendi.

Hoc itaque principio constituto, veluti Majori argumenti propositione, altera facillè subjungi potest. Joannes XXII. cum Divum Thomam in Divorum album retulit, jussitque in fastis Ecclesiæ hujus nomen scribi, dixit doctrinam Divi Thomæ speciali infusione fuisse comparatam: Pius V. cum Divum Thomam Doctorem Ecclesiæ numero accensuit, jussitque parem illi cum cæteris honorem haberi; dixit certissimam esse Christianæ doctrinæ regulam, quæ sanctus Doctor, Apostolicam Ecclesiam infinitis confutatis hæresibus illustravit: Clemens VIII. cum Divum Thomam in urbis Neapolitanæ Patronum designavit, Festumque sacrum instituit; dixit Doctrinam Divi Thomæ singulari ordine, virtutè perspicuitate, sine ullo prorsus errore conscriptam, in qua conscribenda interdum sanctos Apostolos Petrum & Paulum colloquentes, locosque illi enarrantes Dei jussu habuisse. Igitur cum Pontifices Divum Thomam tot laudibus celebrarunt, quibus similes in alios nunquam collatas legimus, non existimandi sunt privato duntaxat studio & affectui obtèperasse, vel oratoris arte tot encomiis sanctissimum Virum celebrasse: sed ea qua valebant autoritate, hujus doctrinam omnibus dotibus quas enumerant præstantiorem, & tutiorem cæteris prætulisse: Etsi tamen (quod iterum moneo) non ita hæc omnia accipienda sint, ut quæcumque Divus Thomas scripsit, omnino pro veris & compertis haberi veliat, cæterosque Doctores classicos in scholis audiri prohibuerint. Suum quidem omnibus honorem servari volunt: sed unius Divi Thomæ Doctrinam securiorem, pierati fovendæ, & propugnandæ fidei oportuniorem esse pronuntiant: eique tantum robur tribuunt, quantum inesse potest infra veram definitionem; quod olim Innocentius VI. dixerat, Divi Thomæ Doctrinam præ cæteris, unâ exceptâ Canonicâ, majorem habere securitatem. Hac observatione præmissâ, inter cætera quæ referre visum est, alterum est, illud elogium Innocentii VI. qui concione habitâ de D. Thoma Aquinate, quâ eum plusquam Salomonem nuncupavit, dixit hujus

doctrinam præ cæteris, exceptâ Canonicâ, habere proprietatem verborum, modum dicendorum, veritatem sententiarum: ita ut qui eam sequutus fuerit, nunquam inveniatur à veritatis tramite deviasse; & qui eam impugnaverit, semper fuerit de falsitate suspectus. Hoc divi Thomæ elogium malè habet Adversarios, qui iis verbis se perstringi tanquam falsitatis & erroris suspectos conqueruntur; unde omnino negant, etsi omnium ore, scriptisque celebratur, aut extate aut exitisse unquam illud Innocentii VI. elogium, sed supposititium esse, & à Discipulis divi Thomæ ad invidiam Adversariis conflandam, fuisse confectum.

Verùm testem profero, qui fidem nostram liberabit, nihilque à nobis ea parte temeratum probabit, Laurentius à Ponte Clericus Regularis in Caput 9. sapientiæ, homilia 13. ubi sic habet: *Illud sermonem, ut ab originali sumptum, tradidit Lambertus de Monte in Libris de Anima, Colonia Agrippina excusis anno 1499. & postea subdit: Hoc dixerim, ne quia adhuc ille non extet sermo, aut non reperiat, in dubium quod certissimum est alicui veniat.*

Vindicato hoc elogio, visum est præterea Bullam Urbani V. ex Archivis Academicæ Tholosanæ extractam, qua Divi Thomæ doctrinam, ut veridicam & Catholicam probat, jubetque ab Academia propugnari & defendi; cujus duntaxat aliqua verba apud Authores reperiantur, hic integram referre.

BULLA URBANI V. EX
archivis Academicæ Tolosane.

URBANVS Episcopus, servus servorum Dei, Venerabili Fratri Archiepiscopo Tolosanenſi, & dilectis filiis Cancellario Ecclesiæ Tolosanæ, universisque Magistris & Doctoribus, cæterisque Clericis & Laicis, in civitate ac Provincia Tolosanenſi commorantibus, salutem & Apostolicam Benedictionem. Laudabilis Deus in sanctis suis, in sui maiestate mirabilis, cujus ineffabilis altitudo Providentiæ, nullis inclusa limitibus, nullis terminis comprehensa, recti censura judicii, celestia pariter ac terrena disponit, etsi cunctos ejus ministros magnificet, altis decoret honoribus, & celestis efficiat beatitudinis possessores; illos tamen, ut dignis dignare pendat, potio-